

дуктів та послуг, розвивати та вдосконалювати малий банк, підвищувати його кадровий потенціал.

Це дасть змогу утримати старого клієнта, залучити нового, зміцнити його довіру до малого банку як надійної фінансової структури, що дасть змогу зміцнити позиції банківської системи країни, підтримати розвиток підприємництва, забезпечити поступальний рух економіки України в загальноєвропейські інтеграційні процеси.

За всієї значущості розробок вітчизняних і зарубіжних науковців, на сьогодні недостатньо дослідженими залишаються питання організації саме стратегічного банківського ризик-менеджменту та механізму його реалізації, про що свідчить неготовність малих банків до фінансової кризи, відсутність диверсифікації їх діяльності, низька якість активів. Безперечно, малі банки всього світу вживають відповідних заходів щодо розширення своїх потенційних можливостей у сфері управління ризиками та їх оцінки, але сучасна світова фінансова криза засвідчила, що не всі вони достатньою мірою здатні управляти банківськими ризиками.

У цьому зв'язку, корисним буде зупинитись на позитивному зарубіжному досвіді держав з високорозвиненою економікою з тим, щоби узагальнити висновки щодо найбільш істотних його моментів, які доцільно було б використати для вдосконалення вітчизняної практики стратегічного банківського ризик-менеджменту.

Велика кількість іноземних малих банків саме завдяки ефективному та оперативному управлінню ризиками як у передкризовий період, так і в кризових умовах зуміли зберегти міцні конкурентні позиції та підтримку з боку інвесторів, рейтингових компаній та регулятивних органів.

На шляху до результативного ризик-менеджменту трапляються перешкоди як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру, до яких варто віднести [4]:

- відсутність доступу до інформації про ризики, яка вважається конфіденційною, доступна лише для обмеженого кола користувачів і, практично є ізольованою для керівництва (ради директорів) та для бізнес-підрозділів малого банку;
- перешкоди ефективного використання зазначеної інформації, оскільки аналітичний інструментарій, що використовується для інформування про стратегічні бізнес-рішення, є обмеженим, тому він, зазвичай, навантажуються додатковими положеннями, інструкціями тощо, які ускладнюють визначення індикаторів ризику для оперативного ухвалення відповідних управлінських рішень;
- рівень культури ведення бізнесу, оскільки керівництво малого банку не завжди визнає той факт, що ризик-менеджмент, і особливо його концептуальна складова, є таким же важливим, а в деяких випадках і визначальним, як і інші заходи щодо збільшення доходів малого банку;
- своєчасна зміна формату і конфігурації системи ризик-менеджменту малого банку з тим, щоби вона була здатною адекватно реагувати на тенденції розвитку банківського сектору.

Висновок. Ринкова економіка потребує послуг не тільки великих, а й малих банків. При цьому стійкість приватних банків частіше більшою мірою залежить не від величини, а від компетенції керівництва банківського менеджменту.

Стратегічне управління ризиками є невід'ємним атрибутом банківського активного менеджменту. На практиці воно виокремлюється у специфічну ризикову стратегію з особливими принципами, цілями і завданнями. Мистецтво успішної банківської діяльності саме полягає в тому, щоби іще до настання ризикової ситуації своєчасно ідентифікувати та оцінити всі можливі варіанти розвитку подій та розробити єдино правильну та обґрунтовану ризикову стратегію.

Література

1. Баталов Г.О. Банковская конкуренция / Г.О. Баталов, А.С. Самойлов. – М. : Изд-во "Экзамэн". – 2002. – 256 с.
2. Малі банки на ринку фінансових та банківських продуктів і послуг // Науковий блог. 23 лютого 2009 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://ksh.dp.ua/?p=806>.
3. Мельник П.В. Банківська система зарубіжних країн : підручник / П.В. Мельник, Л.Л. Тангангул, О.Д. Гордей. – К. : Вид-во "Центр навч. літ-ри", 2010. – 574 с.
4. Новый этап развития банковского риск-менеджмента. [Электронный ресурс]. – Доступный с <http://banksua.com/56-novyjj-etap-razvitiya-bankovskogo-risk.html>
5. Ольхова Р.Г. Банковское дело : управление в современном банке : учебн. пособ. / Р.Г. Ольхова. – М. : Изд-во "Кнорус", 2008. – 288 с.
6. Савченко О. Україна сьогодні: банки, економіка, політика / О. Савченко // Банківська справа : наук.-практ. журнал. – 1997. – № 5. – С. 12-14.

Лукановская И.Р., Сидоренко В.А., Сербина О.Г. Мировой опыт функционирования и управления малыми банками

Исследованы особенности мирового опыта функционирования малого банковского предпринимательства. Проанализированы и обоснованы возможности его применения в Украине. Рассмотрены составляющие процесса практического использования зарубежного управленческого опыта украинским малым банкам.

Ключевые слова: банковская система, малые банки, региональные банки, риск-менеджмент, управление рисками.

Lukanovska I.R., Sidorenko V.A., Serbina O.G. World experience of functioning and management small banks

The features of world experience of functioning of the small banking. Possibilities of his application are analysed and grounded in Ukraine. The constituents of process of the practical use of foreign administrative experience the Ukrainian small banks are considered.

Keywords: banking system, small banks, regional banks, risk is a management, management risk.

УДК 338.[23.336+43.02]

*Доц. О.Я. Малиновська, канд. екон. наук;
аспір. Н.Л. Івашиків – Львівська державна фінансова академія*

ПРОБЛЕМАТИКА СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ, СПРЯМОВАНОЇ НА РОЗВИТОК АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розглянуто проблеми забезпечення державної фінансової політики, спрямованої на розвиток аграрних підприємств в умовах сьогодення. Досліджено дію державних програм, спрямованих на розвиток аграрних підприємств в Україні. Проаналізовано недоліки державної політики фінансування підприємств АПК. Запропоновано напрями з покращення державної політики.

Ключові слова: господарська діяльність, підприємства агропромислового комплексу, державна фінансова політика, державні цільові програми.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку ринкової системи господарювання України зумовлений необхідністю проведення реформ, що озна-

чає підвищення ролі держави у розвитку економіки, особливо аграрного сектору. Ефективна державна фінансова політика галузі необхідна для подолання кризових явищ і забезпечення подальшого інтенсивного розвитку аграрних підприємств. Досвід високорозвинених країн, агропромисловий комплекс яких упорядкований тривалого часу формувалася під впливом держави, засвідчує, що в умовах ринкової економіки ефективність аграрного виробництва можна значною мірою забезпечити виходячи з рівня державної підтримки галузі. Проте в Україні склалася ситуація що фінансування аграрних підприємств незадовільне, і це спричинено розпорошеністю державних коштів за різноманітними програмами та окремими заходами, незабезпечення на ринку однакових економічних умов, недосконалості механізмів підтримки, нераціонального використання бюджетних коштів, відсутності довгострокової стратегії та вибору пріоритетів ринку, ненадходження коштів до безпосереднього виробника.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема недосконалості державної фінансової політики України посідає чільне місце у наукових дослідженнях. Помітний внесок у розробку методологічних і методичних питань названих аспектів зробили С. Дем'яненко, В. Дем'янчук, С. Зоря, І. Кобута, М. Корецький, М. Латинін, С. Майстро, О. Могильний, П. Саблук, Н. Сеперевич, Т. Осташко та інші науковці. Серед зарубіжних фахівців варто виокремити таких авторів: І. Кузьміна, Б. Пошкус, О. Нікітіна, С. Зорю, Ш. фон Крамона Таубаделя, У. Ліферта, С. Персаунда, Л. Твітена, У. Кокрана та інших.

Проте, незважаючи на численні доробки науковців у цій сфері, невирішеними залишаються питання державної фінансової підтримки аграрних підприємств, що є особливо актуальним на сучасному етапі розвитку.

Постановка завдання. Тому існує об'єктивна необхідність подальшого дослідження цієї проблеми і розробки та вдосконалення напрямів державної фінансової політики, спрямованої на розвиток аграрних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аграрний сектор є одним з основних бюджетоутворювальних секторів національної економіки, частка якого у зведеному бюджеті України за останні роки становить 8-9 %, а також посідає друге місце серед секторів економіки у товарній структурі експорту.

В Україні державна підтримка сільського господарства регулюється Законами України "Про державну підтримку сільського господарства України", "Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року", Постановою Кабінету Міністрів України "Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року", Указами Президента України "Про заходи щодо забезпечення формування та функціонування аграрного ринку" (2000 р.), "Про заходи щодо розвитку аграрного ринку" (2004 р.), "Комплексною програмою підтримки села на період до 2015 року". Цільове програмне фінансування здійснюють на основі Закону України "Про державний бюджет України", згідно з яким у 2012 р. на пряму підтримку сільського господарства планувалося витратити лише 33 % від загального обсягу аграрного бюджету, що є одним з найнижчих показників за останні роки. Для порівняння, у 2007 і 2008 рр. на пряму підтримку аграріїв витрачали, відповідно, 63 % і 57 % аграрного бюджету. Якщо порівнювати в грошовому еквіва-

ленті, то у 2012 р. витратити на пряму підтримку сільськогосподарських виробників удвічі менші, ніж у 2008 р., і на 3 % менші, ніж у 2011 р.

Завдяки державним цільовим програмам спостерігаються певні позитивні зміни в розвитку аграрних підприємств:

- за 2010-2012 рр. збільшився обсяг виробництва валової продукції сільського господарства на 12,7 %, харчової промисловості – на 4,2 %;
- забезпечено істотне зростання валового збирання зерна, насамперед завдяки збільшенню врожайності культур, середньорічне виробництво зерна становило протягом 2010-2012 рр. понад 47 млн т, що на 4,5 млн т більше порівняно з 2007-2009 рр.;
- подолано негативну тенденцію у галузі тваринництва, обсяг валової продукції тваринництва збільшився протягом 2010-2012 рр. на 8,7 %, забезпечено у 2012 р. збільшення обсягу виробництва молока, зростання поголів'я свиней і птиці, а також зупинено скорочення поголів'я великої рогатої худоби;
- розпочато активну розбудову виробничої інфраструктури в аграрному секторі, насамперед тваринницьких ферм та комплексів, оптових ринків сільськогосподарської продукції [1, с. 3].

Проте виникає необхідність державного регулювання таких об'єктивно важливих процесів в аграрному секторі, як фінансування, раціональний розподіл бюджетних коштів і контроль за їх використанням, вдосконалення системи страхування та кредитування підприємств галузі, технічне переозброєння агроформувань, сприяння зайнятості сільського населення, підвищення оплати та престижності аграрної праці тощо. Державна підтримка аграрного виробництва була ситуативною реакцією на наявні проблеми галузі: вирішення короткострокових проблем і подолання кризового стану, що загалом створювало негативні соціально-економічні наслідки для довгострокового розвитку. Адміністративний характер державного втручання не завжди мав однозначно позитивний вплив. Так, започатковане обмеження на фізичне переміщення продукції між регіонами відобразилося на цінах і доходах виробників, зростанні цін на продукти харчування (хліб, крупи), а також породжувало свавілля та зловживання, а це призвело до ускладнення фінансово-економічного стану аграрних підприємств.

Серед заходів, що покращують розвиток, адміністративні витрати отримали найбільшу частку (43 %), а заходи на проведення земельної реформи та на освіту посіли наступні два місця (13 % та 12 %). Негативним є те, що державні витрати на аграрну освіту зменшились на 74 % або на 2,1 млрд грн. З іншого боку, державні видатки, виділені на Міністерство освіти та науки, молоді та спорту України, зросли на 6,8 млрд грн. Витрати на проведення земельної реформи зросли у п'ятеро, що, можливо, відображає підготовку влади до введення повноцінного ринку землі зі січня 2013 р.

Однією з програм державної фінансової політики є запровадження спеціальних режимів сплачення ПДВ у сільському господарстві України, до позитивних наслідків можна врахувати:

- а) покращення фінансового забезпечення сільськогосподарських товаровиробників;
- б) механізм використання таких коштів передбачає обов'язково важливий характер їх спрямування, тобто одержані кошти за статусом вирівнювались до бюджетних;

в) в умовах, що склалися, запровадженний механізм мав значний стимуляційний вплив на виробників молока та м'яса в Україні

Поряд з окремими позитивними моментами, встановлений механізм підтримки має й істотні недоліки, зокрема:

- А) розмір дотацій істотно залежить від господарської діяльності переробного підприємства і може диференціюватись як за окремими переробними підприємствами, так і за окремими категоріями постачальників;
- Б) бюджет за такого порядку зазнає додаткового навантаження, при цьому для споживача ціна молочної і м'ясної продукції не окуповується, оскільки на етапі перероблення застосовується стандартна ставка ПДВ, що нівелює вплив застосування нульової ставки;
- В) цей механізм не стимулює пошуку резервів для підвищення ефективності виробництва. Започаткований у період глибокої кризи, коли держава вимушена була підтримувати усіх виробників, зокрема й тих, що працювали не ефективно, він відіграв позитивну роль в умовах відносної стабілізації фінансово-економічного стану підприємств галузі, приводить до гальмування структурних реформ, технічного та технологічного оновлення ферм та спричиняє директивне використання факторів виробництва;
- Г) фінансові ресурси держави використовують без належної програми та визначеного кола учасників. Зокрема, варто визнати, що виплата дотацій ОСГ має більш соціальне, а не економічне значення, адже кошти фактично спрямовуються в нікуди, без чітко визначеної мети та регламентації [2, с. 73].

Отже, державна підтримка сільськогосподарських підприємств є дуже потрібною, але низка невирішених проблем відображаються на результатах її діяльності. Тому необхідно врегулювати належне фінансування та правильний його розподіл, удосконалити механізм підтримки кредитування сільськогосподарських виробників, створити сприятливіші умови для інвестування з метою акумуляції коштів у пріоритетній сфері діяльності підприємства, перетворити систему аграрного страхування в джерело майнового захисту, регулювати ціни на сільськогосподарську продукцію не тільки сільськогосподарських виробників, а й в ланцюгах посередницьких структур. Тільки за належної державної підтримки в Україні є можливість сприяти розвитку конкурентоспроможності сільського господарства, та сільськогосподарських підприємств зокрема, на міжнародних ринках.

Висновки. Виходячи з проведеного аналізу, грошові кошти держбюджету, що спрямовуються в розвиток сільського господарства, не повністю відповідають тим вимогам, які ставляться перед ним. За цих умов дуже складно сформулювати необхідні фінансові ресурси для налагодження нормального процесу виробництва аграрним підприємствам. Тому в Україні невідкладного вирішення потребує проблема створення необхідних умов, за яких можна забезпечувати комплексне регулювання економіки та фінансову стабілізацію. А без державного впливу і контролю за суб'єктами господарювання, подальшого здійснення реформ аграрний сектор не може ефективно розвиватися.

Тому, аналізуючи викладене вище, постає питання про необхідність підвищення та забезпечення ефективності бюджетного регулювання розвитку українського агропромислового комплексу. Оскільки лише воно в змозі забезпе-

чити поповнення обігових коштів аграрних товаровиробників, підвищити рівень їхньої платоспроможності, сприятиме зростанню Інвестиційної привабливості агропідприємств і дасть їм змогу бути позичальниками на ринку кредитних ресурсів та отримувати довгострокові кредити для технічного оснащення виробництва. З цією метою необхідно всебічно нарощувати обсяги виробництва продукції, підвищувати ефективність функціонування агропідприємств на основі спеціалізації і концентрації виробництва, зміцнювати матеріально-технічну базу та застосувати новітні технології". Державну фінансову політику агропромисловості потрібно здійснювати в напрямі скорочення тіньового обороту, розвитку аграрного ринку й сільських територій, фінансування інновацій, аграрної науки і освіти, а також підвищення ефективності секторів економіки, що забезпечують аграрну сферу держави ресурсами. Узагальнюючи розгляд проблеми визначення критеріїв ефективності вирішення проблем державної фінансової політики розвитку аграрного виробництва зазначимо, що вони повинні відбивати усі складові суб'єктно-об'єктних відносин: економічну ефективність сільськогосподарських товаровиробників, економічну ефективність сектора аграрної економіки у вимірі макроекономічних показників, соціально-економічний розвиток усієї країни, розширене відтворення і постійне удосконалення людського капіталу на селі та функціональну оптимальність державного регулювання як цілісної організаційної структури, спрямованої на забезпечення ефективно діючої моделі ринкового саморегулювання.

Література

1. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі". [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://zakon.rada.gov.ua/go/1877-15>.
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.minagro.gov.ua>.
4. Реальний сектор економіки – АПК. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.kmu.gov.ua/control/publish/realsektor>.
5. Статистичний бюлетень Офіційного інтернет-представництва Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category/cat_id=57897.
6. Крупський В.С. Можливості державної фінансової підтримки сільського господарства в Україні під час економічної кризи / В.С. Крупський // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.11. – С. 184-188.

Малиновская О.Я., Ивашик Н.Л. Проблематика современной государственной финансовой политики, направленной на развитие аграрных предприятий

Рассмотрены проблемы обеспечения государственной финансовой политики, направленной на развитие аграрных предприятий в условиях современности. Исследовано действие государственных программ, направленных на развитие аграрных предприятий в Украине. Проанализирован ряд недостатков государственной политики финансирования предприятий АПК. Предложены направления по улучшению государственной политики.

Ключевые слова: хозяйственная деятельность, предприятия агропромышленного комплекса, государственная финансовая политика, государственные целевые программы.

Malinovska O.Ya., Ivashkiv N.L. Modern problems state financial policy aimed at developing agricultural enterprises

This paper addresses the problem of state financial policy aimed at developing agricultural enterprises in the present. We investigate the effect of government programs aimed at the development of agricultural enterprises in Ukraine. Analyzed a number of shortcomings of public policy financing of agriculture. Directions improve public policy.

Keywords: economic activity, agricultural enterprises, government fiscal policy, state programs.

УДК 330.342

Доц. Р.П. Підлипна, канд. екон. наук – Ужгородський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

КЛАСИФІКАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Подано класифікацію інновацій за різними ознаками, наведено класифікацію інноваційних процесів як сукупності об'єктивно діючих ознак. Виокремлено інноваційні програми в частині управління інноваційними проектами, оновлення асортименту продукції, удосконалення або розробки нової технології виробництва.

Ключові слова: інновації, конкурентоспроможність, інноваційний процес, інноваційні програми, підприємства, бухгалтерський облік.

Вступ. Розвиток економіки України в умовах високого конкурентного тиску передбачає вирішення завдання впровадження у виробництво нових рішень – сучасної техніки, технології, форм і методів організації управління та виробництва, тобто здійснення інновацій з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробничу й соціальну сфери.

Жорсткі умови вимагають підвищення інноваційної активності суб'єктів господарювання, яка сприяє зниженню витрат, підвищенню прибутку й рівня якості продукції, що пов'язано з необхідністю трансформації системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю. Бухгалтерський облік і економічний аналіз є підсистемами системи управління підприємствами, що пов'язують в єдине інформаційне середовище дані про інноваційну діяльність.

Питання бухгалтерського обліку та економічного аналізу інноваційної діяльності підприємств досліджували О.С. Бородкін, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валувєв, М.Д. Дворцин, М.Д. Корінко, Я.Д. Крупка, О.В. Мінаков, А.Н. Пустовіт та інші. Однак наукових досліджень з вирішення проблеми створення комплексної системи обліково-аналітичного забезпечення інноваційної діяльності немає, що зумовлює актуальність теми цієї роботи.

Виклад основного матеріалу. Для забезпечення розвитку інноваційної складової економіки за рахунок ефективного управління нею підлягає науковій розробці питання науково обґрунтованої основи розвитку методологічних і організаційних засад бухгалтерського обліку через уточнення класифікації інноваційних процесів і відповідних інноваційних програм.

Дослідження класифікації інноваційних процесів спрямоване на пізнання можливостей визначення ресурсного забезпечення, зокрема інформаційного, щодо управління інноваційною діяльністю. За ступенем інноваційної дії на всі сфери суспільної життєдіяльності нововведення можуть бути класифіковані різ-

ним чином. Основоположник інноваційної теорії Й. Шумпетер розділив нововведення на базисні і вторинні [3].

Дещо пізніше Г. Менш виділив базисні нововведення, нововведення, що призводять до покращання, та псевдонововведення – уявні нововведення. Базисні нововведення – це нововведення, які слугують для появи нових галузей і нових ринків. Нововведення, що призводять до покращання, не стосуються основної технологічної схеми, але покращують якість предмета або незначно змінюють елементи технологічного процесу з метою економії ресурсів. Псевдонововведення вносять зміни під впливом короткострокових коливань споживчих переваг [4].

У науковій літературі запропоновано значну кількість класифікацій інновацій за різними ознаками. Так, О.І. Пригожин пропонує типологію нововведень за такими ознаками:

- 1) за типом нововведення: матеріально-технічні; соціальні; економічні; правові; організаційно-управлінські;
- 2) за інноваційним потенціалом: радикальні; комбіновані; модифіковані;
- 3) за ефективністю: ефективності виробництва; ефективності управління; поліпшення умов праці;
- 4) за особливостями інноваційного процесу: внутрішньо-організаційні; міжорганізаційні [2, с. 47-54].

Враховуючи, що інновації за своїм змістом сприяють НТП, П.М. Завлін класифікує інновації за етапами НТП:

- технічні (з'являються, зазвичай, у виробництві продуктів з новими або покращеними властивостями);
- технологічні (виникають у разі застосування покращених, удосконалених способів виготовлення продукції);
- організаційно-управлінські (пов'язані, передусім, з процесами оптимальної організації виробництва, транспорту, збуту і постачання);
- інформаційні (вирішують завдання організації раціональних інформаційних потоків у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності, підвищення достовірності та оперативності отримання інформації);
- соціальні (спрямовані на поліпшення умов праці, вирішення проблем охорони здоров'я, освіти, культури) [1, с. 74-78].

Наведені класифікації свідчать про різноманітність процесів нововведень за їх змістом. ХХІ ст. вносить нові тенденції до процесу взаємодії економічної діяльності конкуруючих самостійних суб'єктів господарювання. Саме інновації стають головною рушійною силою теоретичних сценаріїв і практичної реалізації науково-технічного прогресу.

Принципове підвищення ролі інновацій спричинене, насамперед, змінами в сфері господарювання: характером конкуренції, переходом від первинної "статичної" до "динамічної" конкуренції. Ця обставина багато в чому вплинула на характер взаємодії інновацій і ринку на сучасному етапі. Інновації забезпечують адаптацію підприємства до змін стану зовнішнього середовища, є основою його тривалого виживання (самозбереження) і постійного розвитку (саморозвитку) в нестабільних умовах господарювання, зокрема в умовах економічної кризи, оскільки підвищення конкурентоспроможності відбувається за рахунок